

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI ARTYLERII

ZATWIERDZAM
Z-CA KOMENDANTA A.S.G.
do spraw naukowych
(-) GALCZENIA
gen. bryg.

5
Biblioteka Tajnej
AKAD. SZTABU GENERALNEGO
im. gen. br. K. Świerczewskiego

Dział: Inteligencja Wz. 84
0818

TAJNE

Egz. Nr. 6

Nr. bibl. tajnej.....

01065

mjr. STACHOWSKI

Artyleryjskie zabezpieczenie natarcia DP
połączonego z forsowaniem przeszkody
w o d n e j

12405

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI ARTYLERII

ZATWIERDZAM
Z-CIA KOMENDANTA A.S.G.
do spraw naukowych
(-) GALCZENIA
gen. brgg.

5
Archiwum Tajne
AKAD. SZT. GEN. BRONI
im. gen. br. K. Świerczewskiego

0818
Dział: *Manewerów w. 84*

TAJNE

Egz. Nr. 6

Nr. bibl. tajnej.....

01065

mjr. STACHOWSKI

Artyleryjskie zabezpieczenie natarcia DP
połączonego z forsowaniem przeszkody
w o d n e j

12405

Przew. Prot. 12357 Jan

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

Im. gen. br. K. SWIERCZEWSKIEGO

KATEDRA TAKTYKI ARTYLERII

"ZATWIERDZAM"

ZOA KOMENDANTA A.S.G.

do spraw naukowych

T A J N E

E. NI...

DLA SEKCYJNY II KURSU

I KOD.

G A L G Z E N I A
gen. bryg.

mjr. STACHOWSKI Józef

ARTYLBRYJSKIE ZABEZPIECZENIE NATARCIA DP
POLACZONEGO PRZECIWIEN PRZESZKODY WODNEJ

Projekt TV

Archiwum Biblioteki Tajnej
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
Im. gen. br. K. Swierczewskiego

Data: _____
Nr. 8918

Warszawa, kwiecień 1952 r.

TREŚĆ WYKŁADU

- I. Rola artylerii w natarciu ~~połączonym~~ z forsowaniem przeszkody wodnejstr.
- II. Oceny szczególne natarcia z forsowaniem przeszkody wodnej ~~wpływająca~~ wpływ na wykorzystanie artyleriistr.
- III. Natarcie artyleryjskie przy zabezpieczeniu zawczasu przygotowanego forsowania przez DP szerokiej przeszkody wodnej....str.
- IV. Organizacja rozpoznania artyleryjskiego w okresie przygotowania do forsowaniastr.
- V. Organizacja taktycznych grup artylerii i ich rozmieszczeniestr.
- VI. Organizacja dowodzenia artylerią i kierowanie ogniem.....str.
- VII. Obrona przeciwpancerna środkami artyleryjskimi.....str.
- VIII. Przegrupowanie i przoprawa artylerii.....str.
- IX. Szczególne oceny artyleryjskiego zabezpieczenia natarcia DP połączonego z forsowaniem przeszkody wodnej z marszustr.
- W n i o s k istr.

I. Rola artylerii przy natarciu połączonym z forsowaniem przeszkody wodnej.

W warunkach natarcia, połączonego z forsowaniem przeszkody wodnej, siły nacierające są oddzielone od obrony przestrzeni wodną, która w większym lub mniejszym stopniu w zależności od szerokości i głębokości przeszkody/ utrudnia zmasowane uderzenie piechoty a ponadto, z reguły, wyklucza masowe uderzenie broni pancernej na przedni skraj obrony.

Uwzględniając ponadto, że rzeka stwarza naturalnie możliwość zorganizowania silnej obrony. ~~W~~ szczególnie na bezpośrednim brzegu, przez stworzenie płaskiej zapory ogniowej, należy stwierdzić, że podstawową trudnością nacierającego będzie uzyskanie korzystnego stosunku sił w pierwszej fazie forsowania.

Rzeka, powodując trudności w uzyskaniu/ w pierwszym etapie/ odpowiedniego stosunku sił odnośnie do piechoty i broni pancernej, nie stanowi przeszkody w wykorzystaniu zmasowanego ognia artylerii, tak bezpośredniego jak i zakrytych stanowisk ogniowych. Fakt powyższy decyduje o roli artylerii przy natarciu połączonym z forsowaniem przeszkody wodnej. Półą tą będzie tym ważniejszą, im będą większe trudności w jednoczesnym przerzuceniu na brzeg nieprzyjaciela piechoty i broni pancernej.

Działania armii Radzieckiej, która w swym wyzwolenicznym pochodzie na zachód, pokonała dziesiątki a nawet setki przeszkód wodnych, bronionych przez poważne siły hitlerowców, pokazują, że mistrzowskie wykorzystanie artylerii jest rzeczywiście jednym z podstawowych czynników zapewniających powodzenie forsowania.

Pokazaki to także, między innymi, działania 2-giej Armii WP w kwietniu 1945 r. Wychowanek Stalinskiej szkoły dowódców, gen.br.K.Swierczowski - dowódca 2-gą Armią WP, przyjął, jako podstawę swej decyzji, śniące zmasowanie artylerii dochodzące do 200 luf na 1km frontu, na odcinku głównego wysiłku forsowania Nysy, pozostawiając na kilkunastu kilometrach odcinka drugorzęd- nego organiczne środki artyleryjskie.

Silne artyleryjskie przygotowanie, po mistrzowsku zorganizowany ogień na wprost do środków ognia nieprzyjaciela na bezpośrednim brzegu rzeki, a następnie skuteczne wsparcie ataku,

zapewniły pełne powodzenie stosunkowo niedużych sił piechoty, jakie mogły być przeprowadzone w pierwszej fazie forsowania.

II. Cechy szczególnie natarcia z forsowaniem przeszkody wodnej wywierające wpływ na wykorzystanie artylerii.

W natarciu połączonym z forsowaniem przeszkody wodnej piechota zmuszona jest pokonać na środkach przeprowowych rzekę, a następnie dopiero rozpocząć atak pierwszego rowu. Działanie batalionów wyznaczonych do wykonania ataku będzie najczęściej poprzedzone działaniem fali szturmowej, której zadaniem będzie opanowanie elementów obrony nieprzyjaciela położonych bezpośrednio na brzegu rzeki i zniszczenie źródeł ognia wykonanego na lustro wody.

W zależności od szerokości odcinka forsowania i położenia punktów przepraw desantowych, atak na pierwszy rów nieprzyjaciela będzie wykonany przez baony będące w styczności ze sobą, wzniesienie też będzie wykonany na poszczególnych kierunkach a następnie dopiero przyczółki będą poszerzane i łączone. Pierwsze rzuty pułków będą miały zwykle za zadanie opanowanie przyczółka o głębokości 1,5-2km, zaś pierwszy rzut dywizji na głębokości 3-4 a nawet 5km. Powyższe zależeć będzie od charakteru obrony nieprzyjaciela i roli dywizji w ugrupowaniu bojowym KA. Można przyjąć jako zasadę, że przy forsowaniu szerokiej rzeki, w warunkach posiadania przeciętnej ilości środków przeprowowych, pierwsze rzuty pułków będą słabo nasyczone bronią pancerną co spowoduje z kolei, że ich siła uderzeniowa będzie mniejsza a niżeli w warunkach normalnego natarcia. Potrzeba wsparcia ogniowego artylerią do ognia pośredniego, oraz potrzeba dział towarzyszących wyraźnie wzrasta.

III. Natarcie artyleryjskie przy zabezpieczeniu zawczasu przygotowanego forsowania przez DP szerokiej przeszkody wodnej.

W warunkach zawczasu przygotowanego forsowania, będziemy dysponować dostateczną ilością czasu na organizację działania.

Istota natarcia artyleryjskiego w warunkach natarcia połączonego z forsowaniem przeszkody wodnej pozostaje ta sama co w natarciu w warunkach normalnych - polega ona na nieprzerwanym skutecznym wsparciu piechoty i czołgów na całą głębokość ich działania. Jednak organizacja, planowanie i wykonanie natarcia artyleryjskiego w warunkach natarcia połączonego z forsowaniem przeszkody wodnej wykazują dużo cech. szczególnych.

A. Artyleryjskie przygotowanie ataku.

Artyleryjskie przygotowanie ataku podobnie jak przy normalnym natarciu ma na celu zniszczenie lub obezwładnienie najważniejszych obiektów obrony, i umożliwienie wykonania natarcia z możliwie małymi stratami. Różnica w wykonaniu artyleryjskiego przygotowania ataku będzie przeważnie polegała na tym, że przy forsowaniu:

- a/ artyleryjskie przygotowanie ataku będzie wykonane na mniejszą głębokość, ponieważ z jednej strony głębokość obrony nieprzyjaciela broniącego rzeki jest zwykle mniejsza / z wyjątkiem wypadków bardzo silnie rozbudowanej obrony / a z drugiej strony chodzi przede wszystkim o obezwładnienie środków ogniowych, mogących działać na samą rzekę a te są zwykle ze względów terenowych ugrupowane dość płytko;
- b/ artyleryjskie przygotowanie ataku będzie wykonywane w całym pasie natarcia, jednak większość ognia będzie położona na kierunku przeprow: wykonanie artyleryjskiego przygotowania ataku w pasie szerszym niż sam odciinek forsowania ułatwi wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do kierunku forsowania oraz z spowoduje obezwładnienie źródeł ognia, które mogłyby w toku forsowania prowadzić ogień boczny.

c/artyleryjskie przygotowanie ataku na dodatkowe zadanie, a mianowicie powinno ono dać osłonę przeprawy fali szturmowej i przeprawy oczekujących baonów, a także ich rozwinięcie się do ataku w terenie zdobytych przez falę szturmową;

d/ważnym bardzo zadaniem, które artyleria wykonuje w czasie artyleryjskiego przygotowania ataku jest zwalczanie środków ogniowych, które mogłyby wykonywać ogień boczny na niejsze przeprawy; należy zwalczać nie tylko te środki ogniowe które zawczasu wykryto, ale i te, które zostały rozpoznane dopiero w toku uruchamiania przeprawy; dla/niszczących środków ogniowych wykrytych dopiero w trakcie przeprawy piechoty, wykorzystuje się zapasowe działa do ognia na wprost, których ilość winna być w związku z tym większa, aniżeli w natarciu zwykłym; w wypadku, gdy forsowanie poprzedzone jest działaniem fali szturmowej, nastąpi, w trakcie trwania artyleryjskiego przygotowania ataku, przerwanie ognia na cele położone bezpośrednio na brzegu rzeki będącej obiektem ataku fali szturmowej, ogień zostanie przerwany w momencie podjęcia fali szturmowej na odległość poza niebezpieczną; dla dywizjonów wykonujących te ognie zaplanowane będzie zmiana celów i to przede wszystkim dla wznowienia ognia na pierwszym rowie oraz na skrajach;

Doświadczenia wojenne wykazały, że obezwładnienie artylerii i moździerzy nieprzyjaciela w artyleryjskim przygotowaniu forsowania nabiera specjalnego znaczenia. Broniący się nieprzyjaciół, ma możliwość skupienia większości swojego ognia na wykrytych przeprawach i dzięki temu uzyskać dużą gęstość ognia. Artyleryjskie przygotowanie ataku winno być tak zaplanowane, aby do momentu rozpoczęcia przeprawy, rozpoznane wcześniej nieprzyjaciela były już częściowo obezwładnione tak, aby ogień ich był jak najmniej efektywny. Obezwładnienie baterii osiąga się przez zwalczanie baterij na stanowiskach ogniowych oraz przez obezwładnienie i oślepienie punktów obserwacyjnych.

nasycenie 25,4 lufy na km frontu. Stało się to możliwe dzięki różnicy wysokości brzości rzeki, przez co udało się obekładnąć odcie na różnych głębokościach obrony bez stworzenia trudności ~~obserwacji~~ ~~nie do~~ ~~pojęcia~~ ~~wpływ~~ ~~całok.~~ Doświadczenia wykazują, że im mniejsza, ogólna ilość artylerii dysponuje niedostatecznie, tym większe znaczenie ma prowadzenie ognia na wprost. Oprócz wyności strzaku na wprost może w pewnej mierze wyrównać liczbę obrotów artylerystów. W wypadku posiadania niedostatecznej ilości dział, wykorzystuje się także do ognia na wprost działka pancernie i szaki.

Artylerystycznie przygotowanie straku powinno rozpocząć się od momentu nawiązania przez szereg szeregów, dostawoć o niego należy uzyskać na źródłach ognia bochno e i na najbardziej wysuniętych do przodu źródłach ogniwych. W wypadku niesprzyjających warunków dla postawienia zasłon: ~~z~~ ~~przez~~ ~~wojska~~ ~~chemiczne~~, artyleria już z pierwszą nawiązaniem powinna rozpocząć stawianie zasłon dymnych. Głównie rozpocząć forsowanie rzeki przez fale szturmowe/okopów, zalegających w dużej mierze od brzości. W terenie dogodnym, przy użyciu sprzętu przeprowadzonego w ukryciu na samym brzości, forsowanie może rozpocząć się niemal jednocześnie z nawiązaniem, w innych wypadkach trzeba będzie pod osłoną nawiązania przemieścić sprzęt na brzości i dopiero wtedy rozpocząć przeprowadzenie. Dział artylerii powinien umożliwić taki szturmowy przebieg rzeki z możliwie maksymalnym stratami. Przechwycenie ognia w okop brzości, na odcie w momencie wybrano, powinno nastąpić w ostatniej chwili walk, aby fale szturmowe nie mogły dopaść wyznaczonych jej obiektów obrony, zanim ich obsada zdąży obrzucić się z obserwacją. W tym okresie działka strzelające o niego na wprost mają szczególne znaczenie i odpowiedzialność. Dzięki dokładności pojedynczych strzałków mogą one przewodzić ogień bądź to przez kolumny przewijającej się piechoty, bądź to przez ludzi w jej ugrupowaniu, jeszcze przez powien odcie po przeniesieniu w okop o niego artylerii strzelającej z zakrytych stanowisk o niowych.

Jak już było podkreślone, znaczenie źródeł ognia bochno e skierowane bezpośrednio na porażenie wód, ma o wiele znaczenie. Pierwszorzędną rolę w tym kierunku to o zadanie odprawy. Działka strzelające o niego na wprost, ustawione na skrajach lub nawet poza skrajami odcie przeprowadzenia.

Po wyłączeniu fali szturmowej artylerii od rozważenia dokonywania odcinka terenu przed nią, do tego celu używa się przede wszystkim tych dział i działek, których ogień z obiektów które zostały zaaktywowane przez falę szturmową, gdyż ogromna ciężkość pozostającej artylerii wykonuje nadal ogień w ramach artyleryjskiego przygotowania ataku, skupiając główny wysiłek na pierwszej pozycji nieprzyjaciela.

Utrzymanie się fali szturmowej na zdobytym odcinku terenu ma pierwszorzędne znaczenie dla całego działania, toteż nieprzyjaciel powinno trwać artyleryjskie przygotowanie ataku, będzie czynił wszelkie wysiłki aby ją zepchnąć do wody. Najczęściej może liczyć nieprzyjaciela wykonanie kontrataków będą w tym momencie stosunkowo niska będzie on mógł wykorzystać w tym celu odrobę broni i przede wszystkim drobne grupy żołnierzy, rozmieszczone najbliżej rejonu sponowanego przez falę szturmową. Dla fali szturmowej ze względu na jej siłę, kontratakami broni pancernej /nawet w niedużej sile będą trudne i należy przewidzieć dla niej pomoc w formie ognia przeciwpancernego z większego brzoju. Bardzo często przewiduje się wykorzystanie w tym celu większej broni pancernej, która ze względu na kalibr i cenowość strzaku bezwzględnie słabsza artyleryjskie o sprzętu, ma lepsze warunki do wykonania podobnego zadania niż ciężka artyleria przeciwpancernej. Ponadto dla zapewnienia możliwie jaknajwiększej odporności fali szturmowej przeciwko czołgom nieprzyjaciela, należy wyposażać ją w nakalibrowane działka przeciwpancerne, pancerznice i granaty przeciwpancerne.

Cechy szczególne natarcia połączone z forsowaniem przeszkody wodnej wywierają swój wpływ także na układ artyleryjskiego przygotowania ataku, na jego początek i koniec w stosunku do symbolu "0".

W odróżnieniu od natarcia w warunkach normalnych, przy forsowaniu przeszkody wodnej symbolem "0" nie oznacza się momentu rozpoczęcia przez piechotę i czołg i pierwszego rogu nieprzyjaciela, lecz moment odbijania od brzoju fali szturmowej /lub czołgowych brzoju " ile fali szturmowej nie ma. /

Czas trwania artyleryjskiego przygotowania, podobnie jak w natarciu normalnym zależy od:

- charakteru obrony nieprzyjaciela / charakter inżynierijno-rozbułowy, głębokości obrony, stanu moralnego nieprzyjaciela
- ilość sprzętu artyleryjskiego i ilości dyspozycyjnej amunicji

Przy forsowaniu należy uwzględnić ponadto jeszcze jeden czynnik. Mianowicie, w wypadku, gdy czas niezbędny na przeprowadzenie czołowych bełnów na brzeg nieprzyjaciela oraz na uzyskanie gotowości do ataku pierwszego raju, jest dłuższy od czasu skalkulowanego pod względem dwóch pierwszych czynników, należy artyleryjskie przygotowanie przedłużyć aby zapewnić osłonę przeprawy czołowych bełnów piechoty.

Przedłużenie czasu trwania artyleryjskiego przygotowania jest w takich wypadkach niezbędne, ponieważ jest nie do pomyślenia by przy forsowaniu w dzień, rozpocząć ruchy przed rozpoczęciem artyleryjskiego o niego. Przy przeciętnie zorganizowanej obronie nieprzyjaciela i średnim nasyceniu artylerią nie zajdzie najczęściej potrzeba przy forsowaniu średnich rzek przedłużania artyleryjskiego przygotowania ataku ponad minimum niezbędne na obezwładnienie nieprzyjaciela, natomiast przy rzekach o dużej szerokości będzie to częste miejsce.

Dla jasności rozpatrzmy dwa przykłady:

Przykład I. - z kalkulacji ilości celów do obezwładnienia, ilości posiadanej artylerii i ilości amunicji wynika, że artyleryjskie przygotowanie ataku, aby nieprzyjaciela został należycie obezwładniony, winno trwać 55 minut. z kalkulacji przeprawy wynika że na przeprowadzenie szturmowej z czołowych bełnów dywizji łącznie z czasem niezbędnym na osiągnięcie gotowości ataku na pierwszy raj nieprzyjaciela potrzeba 45 minut;

Pytanie: - jak długo winno trwać artyleryjskie przygotowanie ataku? - Naturalnie 55 minut.

- kiedy powinno się rozpocząć? w G. 0. 10

- kiedy zakończyć? w G. 10. 45.

Przykład II. - rzeka szeroka obrona nieprzyjaciela stosunkowo słabo rozbułowana; z ilości zeń, ilości artylerii i amunicji wynika że artyleryjskie przygotowanie ataku...

może trwać 45 minut; z kalkulacji przeprowy wynika, że oczekiwane baony mogą być dopiero po 60 minut, od momentu odbicia fali, szturmowej, gotowe do ataku na pierwszą linię nieprzyjaciela.

Artyleryjskie przygotowanie ataku winno w danym wypadku trwać minimum 60 minut z tym, że w zależności od warunków rozpoczęcie forsowania, winno się je przedłużyć o czas niezbędny na przeniesienie środków przeprowadzonych przez obsadę fali szturmowej na wodę /np. 5 minut/.

Tak więc w naszym przypadku artyleryjskie przygotowanie ataku winno trwać 65 minut.

Jego początek byłby w "G" - 0-05 a koniec w G+1-00. 20 minut nadwyżki czasu byłoby w tym wypadku wykorzystane przede wszystkim dla wzmożenia obeszkażenia artylerii moździcznymi oraz punktów oporu na bezpośrednim brzo u nieprzyjaciela.

Układ artyleryjski o przygotowanie ataku przy forsowaniu musi być zaplanowany tak aby:

- artyleria nieprzyjaciela oraz środki ogniowe mogące oddziaływać na przeprowę, zostały częściowo obeszkażone jeszcze przed rozpoczęciem forsowania przez falę szturmową;
- ogień na środki ogniowe, w zakresie u których odbywa się przeprowa, był wykonywany w sposób nieprzerwany od momentu rozpoczęcia przeprowy;
- ogień wykonywany na cele położone bezpośrednio na brzo u nieprzyjaciela był ściśle dostosowany do działania fali szturmowej.

B. Artyleryjskie wsparcie ataku.

Okres artyleryjskiego wsparcia ataku przy forsowaniu rozpoczyna się z chwilą, gdy oczekiwane baony piechoty osiągną gotowość do ataku pierwsze o wód nieprzyjaciela. Czas jego trwania może być różny. W zależności od posiadanej ilości amunicji, a przede wszystkim przewidywane o tempa przeprowy cięższych rzutów piechoty artyleryjskie o wsparcie ataku, może trwać do wykonania zadania bliższe o przez pułki, względnie przez dywizję.

działania artylerii w tym okresie będzie:

- wspierać piechotę i czołgi nie przerywając ogniem do opanowania nakszanej rubieży,
- osłaniać przeprawę czołgów i rzutów pułków, a nawet i drugiego rzutu dywizji/ w zależności od czasu trwania okresu/,
- osłaniać skrzyżki nacierających baonów i pułków,
- osłaniać obserwację nieprzyjaciela, szczególnie ze skrajów,
- wzbraniać ogień bocznych, szczególnie z rejonów skrajów atakowanych, lub nie atakowanych,
- podtrzymać obecność artylerii i moździerzy nieprzyjaciela,
- być w gotowości do odparcia kontrataków nieprzyjaciela masowanym ogniem większości artylerii.

Wybór systemu wsparcia zależy będzie od:

- ilości posiadanej artylerii,
- ilości amunicji,
- warunków wykonywania forsowania.

Dwa pierwsze czynniki nie wywołują wątpliwości.

Z warunków wykonywania forsowania na wybór metody wsparcia będą wpływać:

- szerokość frontu forsowania,
- odległości między punktami przepraw desantowych
- warunki współdziałania z sąsiednimi dywizjami.

Większa niż w normalnym natarciu szerokość odcinka forsowania oraz duże odległości między punktami przepraw desantowych mogą spowodować, że w pierwszej fazie ataku, poszczególne baony będą się włączyły w obronę nieprzyjaciela bez bezpośredniej styczności ze sobą w wyniku czego, nie będzie ciągła o frontu nacierających oddziałów, tak charakterystycznego dla ataku w warunkach natarcia zwykłego. Względem to będzie od artylerii działania przed czołgi baonów i na bokach. W tych warunkach zorganizowanie walki ogniowej napotykać będzie na trudności. Będzie to organizowali walki ogniowej tylko na skrajnym kierunku, gdzie baony będą nacierały w ścisłej ze sobą styczności, na pozostałym zaś odcinku dywizji wykonywany będzie RZO.

W toku natarcia poszczególne bony będą poszerzonymi oparciami przyczółki tak, że emanujące luki pomiędzy bonami a następnie pułkami będą zanikające i front nacierających oddziałów w skali dywizji będzie zbliżony do ciągłego, co ułatwi artylerii wykonanie wsparcia. W wypadku gdy dywizje forsować będzie na głównym kierunku działania korpusu, na odcinku którego szerokość zbliżona będzie do szerokości pasa natarcia w normalnych warunkach przez gdy będą korzystne rozmieszczone punkty przeprawowe, czołowe bony będą rozpoczynają atak w bezpośredniej łączności ze sobą i będą tworzyły ciągły front. W takich warunkach naturalnie najkorzystniej będzie zorhizować wsparcie natarcia w kierunku ogniu w całym pasie natarcia dywizji.

Ze względu na to, że przy forsowaniu nasycenie szykow piechoty bronią pancerną, będzie najczęściej w okresie artyleryjskiego wsparcia ataku znacznie mniejsze niż w normalnym natarciu, działa towarzyszące nabiorą specjalne o znaczenia. Niszczą one ogniem na wprost źródła ognie hamujące ruch piechocie oraz są podstawą obrony przeciwpancernej w wypadku wykonania przez nie przyjaciele kontrataku. Należy podkreślić, że przy forsowaniu, szczególnie przy braku możliwości stosowania wsparcia ataku przy pomocy waku ognie o, możliwości wykonania przez nieprzyjaciela kontrataków w okresie wsparcia ataku są znacznie większe niż w warunkach normalnego natarcia. Z tego powodu artyleria musi być gotowa do przejścia do zmasowanego odpierania kontrataków nieprzyjaciela i tym samym oskory już zdobyte przyczółki. Na podstawie oceny możliwości przeciwdziałania nieprzyjaciela do artylerii dywizji musi przewidzieć sposób przejścia części albo całości artylerii, wykonującej wsparcie ataku do wykonywania ognia obronnych nacierających na celu zakamienie kontrataków nieprzyjaciela i oskory przyczółka.

W okresie zabezpieczenia działek piechoty i czołgów w głębi obrony nieprzyjaciela, działanie artylerii jest zbliżone do działania w natarciu normalnym.

rozpoznania artyleryjskiego w okresie przygotowawczym do forsowania.

Podjęcie do przeszkody wodnej następuje zwykle w warunkach pościgu za nieprzyjacielem. Na rzekę znajdującą się na tyłach obrony nieprzyjaciela będzie zawsze zwróconą uwagę sztabów ogólnyjskich i sztabów artyleryjskich. W toku samego pościgu, działania oddziałów nastąpić nie będą na sforsowanie przeszkody wodnej z nierzwi i w tym kierunku działka będą ordne rozpoznawcze. Wnik rozpoznania przeprowadzone pod kątem widzenia forsowania z nierzwi mogą być z powodzeniem wykorzystane dla organizacji forsowania szczełolane przygotowanego, w wypadku gdyby forsowanie z nierzwi nie miało powodzenia.

Sztaby artyleryjskie korzystają z wyników rozpoznania organizowanego przez sztaby ogólnyjskowe / szczełolane z wyników rozpoznania lotniczego o/ e ponadto organizują rozpoznania artyleryjskie.

Artyleryjskie elementy rozpoznawcze będą posunęły się z ezokowaniem oddziałami pościgowymi. Prace ich będzie dotyczyło:

- rozpoznania nieprzyjaciela z punktu widzenia potrzeb artylerii
- rozpoznania dróg, SO, i PO
- rozpoznania topograficznego.

Rozpoznanie nieprzyjaciela będzie nastawione przede wszystkim na rozpoznanie artylerii przez środki ogniwych mogących oddziaływać na przopkę ogniem na wprost. Rozpoznanie prowadzone będzie w znacznie szerszym pasie niżeli odcinek na którym dotarł do przeszkody oddziały pościgowe; jest to podyktowane koniecznością wykrycia środków ogniwych, które mogłyby prowadzić ogień boczny, oraz tym, że w pierwszej fazie nie będzie jeszcze dokładnie znany odcinek forsowania szczełolane przygotowanego w wypadku forsowania z nierzwi się nie uda.

Podstawą rozpoznania nieprzyjaciela będą zdjęcia lotnicze oraz obserwacje naziemne z PO, wysuniętych bezpośrednio na brzo rzeki. Wyniki rozpoznania nieprzyjaciela muszą być ujęte w taką formę aby mogły być przekazane w czasie jak najkrótszym na chodzący punkt na brzo i, rzeki oddziałów artylerii.

Rozpoznanie elementów ugrupowania bojowego artylerii odbywać się będzie w sposób podobny jak w netercie normalnym. Z rozpoznania terenu dojdzie do rozpoznania dróg dojazdowych do punktów przeprowadzonych włącznie do ewentualnych brodów. Podstawą do rozpoznania warunków przeprowadzenia artylerii będzie rozpoznanie sepcerskie rzeki, którego wyniki sztaby artyleryjskie otrzymują od sztabów ogólnowojaskowych.

Rozpoznanie topograficzne w warunkach organizowania forsowania będzie przeprowadzone podobnie, jak przy organizowaniu normalnego netercia. Artyleryjskie zwiady posuwające się z oddziałami pościgowymi będą zakładały na poszczególne kierunki sieci topograficzne w układzie własnym i do nich dołączają będą rozpoznane elementy ugrupowania bojowego artylerii. Po otrzymaniu, od wyższych sztabów, współrzędnych w krajowej sieci topograficznej, własne układy zostają poprawione i łączone do sieci krajowej, co umożliwia planowanie netercia artyleryjskiego w jednolitym układzie współrzędnych, bez ograniczenia szerokości odcinka forsowania.

Możliwość wykorzystania wyników rozpoznania wykonanego jeszcze w okresie podcięcia i zbliżenia się głównych sił piechoty i czołgów do rzeki, pozwala na skrócenie czasu na organizację netercia szczególnie przygotowanego celem poręcznego znaczenia dla poroczenia forsowania i dalszego przebiegu działań po sforsowaniu rzeki.

Na szczeblu dywizji rozpoznaniem artyleryjskim kieruje sztab artylerii dywizji, który organizuje przy sztabach jednostek artylerii przydzielanych do oddziałów pościgowych specjalne grupy rozpoznawcze, pracujące na korzyść całej artylerii dywizji. Podstawą do planowania artyleryjskiego rozpoznania są wytyczne i zarządzenia sztabu artylerii KŁ.

V. Organizacja taktycznych grup artylerii w dywizji i ich rozpoznanie.

Organizacja grup taktycznych artylerii w dywizji piechoty w warunkach netercia pokonane o z forsowaniem przeszły do wojny

nie będzie zasadniczo odbiegała od organizacji w normalnym natarciu. Doświadczenia Armii Radzieckiej pouczają, aby ~~przekładowe~~ ^{było} grupy czołowych pułków były tak silne, aby część ich można było przeprowadzić po czołowych batalionach ale żeby przy tym pozostała część mogła przy pomocy DGA skutecznie wspierać atak czołowych batalionów. Działające grupy będą w związku z tym z reguły silniejsza niż w normalnym natarciu ze względu na większą ilość zadań jaką będzie musiała wykonać na korzyść pułków w związku z przeprowadzeniem się pułkowych grup. Rejonowy rozniószenie grup wybiera się zwykle jak najbliższej rzeki, aby zapewnić możliwie jak najkrócej dobre wsparcie na drugim brzegu. Przy szeregu formacji wykonanych przez Armię Radziecką, rejonowy stanowisk ogniowych grup na szczeblu dywizji /PGA i DGA/ były na odległości 1,5 - 2,5 km. od brzegu a grup korpusnych i armijnych w odległości 4 do 5 km.

VI. Organizacja dowodzenia artylerią i kierowanie ogniem.

Dowodzenie artylerią w natarciu pokązonym z formowaniem przeszkody wodnej jest scentralizowane w ręku dowódcy dywizji. Daje to możliwość w najwyższym stopniu wykorzystania siły ognia całej artylerii działającej na szczeblu dywizji. Podobnie jak w normalnym natarciu, występuje jednak w toku walki częściowa decentralizacja, poddyktowana przeprowadzeniem części artylerii na brzeg nieprzyjaciela oraz koniecznością zapewnienia czołowym batalionom ^{on} jak najlepszego bezpośredniego wsparcia ogniowego przez podporządkowane im na brzegu npla części artylerii ze składu pułkowych grup/zgrupowań dywizji/.

Dowódca artylerii dywizji winien mieć tak zorganizowane dowodzenie i tak zaplanowane ognie aby w wypadku silnego kontratak u npla był w stanie skierować ogień większości pułkowych grup i całej dywizyjnej grupy przedawko kontratakującemu nplowi.

W okresie zabezpieczenia dzieł w głębi obrony nieprzyjaciela następuje decentralizacja dowodzenia z podobnych przyczyn i w podobnym stopniu jak to ma miejsce w natarciu normalnym.

Dowódca artylerii dywizji kieruje ogniem artylerii w myśl zadań otrzymanych od dowódcy dywizji oraz na podstawie własnej obserwacji. Jego punkt obserwacyjny znajduje się z reguły przy dowódcy dywizji i to na własnym brzegu do momentu przeprowadzenia czołowych pułków,

po czym przeprowadzić się przed drugimi rzutem dywizji na brzeg nplu.

Przeprowadzenie się sztabów artyleryjskich ~~700~~ i ~~100~~ w trudnym wypadku nieg może naruszyć dogodzenia artylerią i ciężkiego kierowania ogniem. Sztaby artyleryjskie przeprowadzają się w dwóch rzutach tak, że w sieci radiowej czy artylerii dywizji i sieci jego sztabu istnieje ciężka praca, zapewnijaca możność nieprzerwanego kierowania ogniem.

VII. Wybrane przeciwpancerne środki artyleryjskie.

Podstawą wyjściową do materaie z forsowaniem przeszkody wodnej szczególnie w wypadku istnienia dużej rzeki, jest w znacznym stopniu zagrożona siła materaie normalnych, jednak, dla zapewnienia bezpieczeństwa z strony czołów nplu, winne być wykorzystane obraty przeciwpancerne w oparciu o działka przeciwpancerne do wykonania ognia na wprost w czasie artyleryjskiego przygotowania ataku.

W toku samego forsowania, woda silnie zagrożona, tak jak szturmowej jak i czołowych baterii nplu, osłona się ja ogniem na wprost z własnego brzoza. Wykorzystuje się w tym celu nie tylko artyleria przeciwpancerne, ale i czołki. Działka, przewidziane do wspierania forsujących oddziałów ogniem na wprost, zostają zdjęte ze swoich stanowisk i przeniesione na wyszczyn czołowych oddziałów z polu ich skutecznego ognia. Dla prowadzenia ognia wykorzystuje się luki między poszczególnymi pododdziałkami piechoty. Wale szturmowe winne być wyposażone w kilka działek przeciwpancernych oraz dostateczną ilość działek piechoty. Bataliony czołowe winny mieć w swoim ugrupowaniu baterie, od samego początku materaie, nie mniej niż 6-8 dział przeciwpancernych. Dział przeciwpancernych przewidzianych dla czołowych baterii nie wykorzystuje się w artyleryjskim przygotowaniu gdyż mogą by nie zdały na przeprow.

Artyleryjskie oddziały przeciwpancerne winny być przeprowadzone przed drugimi rzutami odpowiednio wcześniej, aby zapewnić, osłone, przyczyniając w momencie przeprowadzania się tych rzutów.

VIII. Przegrupowanie i przeprowa artylerii.

Przegrupowanie artylerii w terenie połączone z forsowaniem rzeki należy od planu przeprowy, który jest opracowany przez sztab dywizji.

Z tego powodu obowiązkiem dow. AD jest ścisła współpraca z tymż sztabem opracującym sztab dywizji w okresie planowania przeprowy i podanie mu przez swój sztab danych o danych potrzebnych do opracowania tego planu. Plan ten uzupełnienia i współpracy mogą być następujące zadania:

A/ Dow. AD winien przeprowadzić szczegółowe rozpoznanie dróg dojazdowych do miejsc przeprowy i w wypadku potrzeby nadać od dow. saperów naprawy tych dróg, tak by marsz artylerii zdążającej na przeprowę mógł się odbyć bez przeszkazy.

Ważnym zadaniem dywizji powinien być poinformowanie o tym, kiedy i gdzie będą w związku z tym robili saperzy na korzyść artylerii.

B/ Pod pojęciem przeprowa artylerii należy rozumieć nie tylko przeprowę sprzętu ale również i obserwatorów, zwiadów i dowódców artylerii. Ze względu na to, że obserwatorzy i zwiady muszą być przeprowadzani przed sprzętem musi dow. artylerii dywizji podać do sztabu dywizji z jakim rzutem i celu obserwatorów i z jakim sprzętem musi zostać przeprowadzany. Z tego musi z nim ustalić czas przeprowy dowódców artylerii oraz kolejność sp. sob i miejsce przeprowy poszczególnych pododdziałków artylerii wchodzących w skład grup z uwzględnieniem rodzaju sprzętu. Ilość personelu artylerii który musi zostać przeprowadzony z rzutem piechoty jest bardzo poważna. Tak np. ilość personelu, który wejdzie w skład wysuniętych punktów obserwacyjnych jednej pułkowej grupy i składnie 6 dywizji wynosić, licząc na jeden wysunięty punkt obserwacyjny jednego oficera, jednego podoficera i dwóch radiotelegrafistów, dokładnie stu ludzi. Jasno jest, że o tak dużych ilościach personelu, który musi być przeprowadzony razem z rzutem piechoty musi zostać sztab dywizji z góry uprzedzony.

Czas spuszczenia rąj now stanowisk ogniowych przez artylerię przed przeprowadzeniem musi być obliczony i ustalony przez sztab artylerii dywizji w ten sposób aby każdy z oddziałów zdążył się zakładać zgodnie z planem przeprowadzenia. Ze względu na ~~możliwe opóźnienie~~ każdy do pododdziału artylerii ~~winien wysłać~~ do odpowiedniego dowódcy przez ~~przekaz łącznikowy~~, który by mógł zamierzać na czas swój pododdział o ewentualnej zmianie czasu przeprowadzenia.

Uzgodnianie poruszonych tutaj zagadnień z wydziałem operacyjnym sztabu dywizji zapewni jednocześnie uzgodnienie ich z szefem sekcji dywizji, ponieważ wechodzi on w skład zespołu opracowującego plan przeprowadzenia,

Przeprowadzenie artylerii odbywa się w zasadzie w następującej kolejności:

- artyleria beznowa i artyleria przeciwpancerna przydzielona do beznów jako zachowawcza - razem ze swymi beznami,
- artyleryjskie oddziały przeciwpancerne pułku - przed drugim rzutem pułku,
- artyleria przeciwlotnicza nakalibrowa, wchodząca w skład podgrupy przeprowadzenia się czekaliwac baterie ze czekaliwac batalionami aby zapewnić im osłonę na brzegu npla,
- pułkowe grupy przeprowadzają się w zasadzie po przeprowadzeniu czekaliwac pułków pierwsze o rzutu dywizji z tym, że skoro tylko ilość środków przeprowadzonych wystarczy, dywizyjny przeznaczone do bezpośredniego wsparcia beznami pierwszego rzutu winny rozpocząć przeprowadzenie bezpośrednio za czekaliwac beznami z takim wyliczeniem, aby po opanowaniu przez nie pierwszej pozycji mogły wejść w ugrupowanie bojowe tych beznów.
- artyleryjski oddział przeciwpancerny dywizji przeprowadza się bezpośrednio za czekaliwac pułkami,
- dywizyjna grupa artylerii winna rozpocząć przeprowadzenie razem z drugim rzutem dywizji.

Po zapoznaniu się z planem przeprowadzenia, dowódca artylerii dywizji i jego sztab mogą opracować plan przesunięcia artylerii.

Cechą charakterystyczną tego planu jest to, że wykonanie go w toku walki zależy nie tylko od sytuacji bojowej czynnich batalionów, ale także od dziekania przeprow. Na skutek przeciwdziałania lotniczego npla przegrupowanie artylerii w toku walki może doznać opóźnienia i dlatego osłone przeciwlotnicze przeprow na dla artylerii ogromny wpływ na wykonanie przez nią planowego natarcia artyleryjskiego.

Podobnie jak w natarciu normalnym sztab artylerii dywizji planuje przesunięcia pułkowych grup na głębokość zadania następnej dywizji, zaś dla DGA na całą głębokość dziekania.

III. Szczegółowo cechy artyleryjskiego zabezpieczenia natarcia DP połączonego z forsowaniem przeszkody wodnej z marszu.

Dołocznego omówienia wymaga artyleryjskie zabezpieczenie natarcia dywizji piechoty połączonego z forsowaniem przeszkody wodnej z marszu. Forsowanie z marszu charakteryzuje się przede wszystkim ograniczonym czasem na zorganizowanie dziekania po osiągnięciu styczności z nieprzyjacielem. Bardzo często, w warunkach pościgu za nieprzyjacielem w oparciu o głąbi obrony, dywizja, sięgająca nieprzyjaciela na określonym kierunku,

może poprostu na karkach wycofujących się npla sforsować przeszkodę wodną, wykorzystując przeprowy, które nie zdążył zniszczyć nieprzyjaciół. Artyleryjskie zabezpieczenie takiego dziekania polegać będzie na udziale jednostek artyleryjskich w składzie oddziału wydzielonego, który jako pierwszy uchwyci przeprowę /lub przeprowy/, a następnie na oskaniu tej przeprowy. W oskaniu przeprowy może już wziąć udział większość artylerii organicznej i wzmacnienia dywizji, przy czym w zależności od sytuacji część jej możliwości zostanie na zdobytym przyczółku oskaniającym przeprowę, a część na brzoju własnym. Ze względu na to, że przeprowy uchwycone przez dział wydzielony nie zawsze umożliwi przeprowę broni pancernej, artyleria będzie główną siłą ogniewą, na której oparte będzie oskanie zdobytej przeprowy.

Zadanie oskanięcia artyleria przez przygotowanie stek tych przeprowy wzdłuż rubieży oparowanej przez oddział wydzielony przed

udział w przeciwnoobrotowym systemie obrony przyzółka oraz przygotowanie ogni na rejonach przekroczenia drógch ewentualnego podjęcia się odwrócić napl.

Wypadek powyższy nie daje jednak typowego obrazu forsowania z marszu przez dywizję. Rozpocząłby inny wypadek. Oddziałem wydziałem lotnemu dywizji nie udało się uchwycić gotowych przepław na rzecce, gdyż nieprzyjaciół zdążył je zniszczyć. Na brzegu nieprzyjaciółce zostały już zorganizowane do obrony. Na podstawie meldunków dowódcy oddziału wydziałem o kierunku dywizji skierowało pułki na poszczególne odcinki forsowania, wydając niezbędne rozkazy i wytyczne dla sforsowania rzeki z marszu. Każda godzina czasu działania na korzyść nieprzyjaciółce gdyż może on lepiej zorganizować swoją obronę. Z tego powodu pożądanym jest aby sforsowanie rozpoczęło się jak najwcześniej. Jak wykazują doświadczenia Armii Radzieckiej, ważną rolę w określeniu czasu rozpoczęcia działania głównych sił dywizji, będzie odgrywał niezbędny czas, jaki należy poświęcić na dyspozycji artylerii na zorganizowanie systemu ogni. W przeciwnych warunkach, na zorganizowanie działania artylerii trzeba będzie nie mniej niż 5-6 godz. Należy zaznaczyć, że czas ten będzie dostatecznym, o ile w nim zawarte będzie nie mniej niż 50% czasu dziennego, oraz o ile przed podjęciem do przeszkody wodnej wykonano odpowiednio wcześnie ustępnie planowanie.

W zależności od sytuacji, a przede wszystkim od sytuacji sił w powietrzu, oraz możliwości wykorzystania zasobów, forsowanie z marszu podobnie jak forsowanie szczegółowo przygotowane może być wykonane ze dnia lub nocy.

Artyleria zabezpiecza forsowanie dywizji z marszu ze dnia, podobnie jak forsowanie szczegółowo przygotowane, z tym że każdy z okresów natarcia artyleryjskiego, na skutek ^{krótkiego} czasu na organizację działania, będzie mniej szczegółowo zaplanowany.

Należy dążyć do tego, żeby plan artyleryjskiego natarcia sporządzony był wcześniej na podstawie mapy, a następnie precyzowany w terenie, po dojściu oddziałów do rzeki. Pozwoli to artylerii lepiej i szybciej zorganizować działanie.

Obojętnie on układ artyleryjskiego przygotowania ataku, dość szczegółowo w tym okresie artyleryjskiego wsparcia ataku, wnosząc ogólne zasady artyleryjskiego zabezpieczenia piechoty i czołgów

w głębi obrony nieprzyjaciela. Artyleryjskie przygotowanie ataku będzie zwykle miało za zadanie przede wszystkim oskonić przeprowadzi szturmowej, przez obciążenie sił żywych i środków ogniwych na bezpośrednim brzoju i w punktach oporu pierwszej pozycji. Ogniem na wprost będzie miał zwykle ^{większe} zastosowanie niż przy forsowaniu szczególnie planowania. Bardzo często, z powodu niedostatecznego przygotowania ^{ciężkich} ^{ogniowych}, większość pułkowych grup będzie prowadziła ogień na wprost do celów ^{okrytych} zamieszki i do celów, które będą rozkazy własne przeprowadzające się oddziały, szczególnie z boku.

Z pierwszej fazy i oczekiwaniami bezwzględnie przeprowadzają się obserwacje artyleryjskiej, którzy kierują ogniem baterij i dywizji w zakresie wsparcia ataku. Wsparcie ataku wykorzystane jest podobnie, jak w natarciu na obronę dowodnie zorganizowaną, na jaką głębokość i na cele najważniejsze, natomiast w związku ze słabą rozbudowaną obroną /brak czasu/ pewna ilość dywizji jest wstępnej gotowości /na podstawie obserwacji/, do zaatakowania ogniowych na odkryte cele z przede wszystkim do odparcia kontrataków nieprzyjaciela. W szykach baterii nacierających w pierwszym rzucie winna być artyleria, która udegi się na dowodnie zbudowanych środkach przeprowadzenia bezpośrednio z nimi i za nimi; są one podstawą obrony przeciwności. Głębokość, na jaką dywizje może nacierać jest, między innymi uwarunkowana możliwością przeprowadzenia artyleryjskich pułkowych grup i dywizji. Najczęściej, do czasu zdobycia pierwszej rzuty odpowiedniego ^{przez} ^{przez} podciągnięte zostaną środki przeprowadzone, będące w stanie przeprowadzić haubice 122mm które są podstawowym sprzętem szkadu grup w dywizji /haubiczerze 122mm z reguły będą mogły być przeprowadzone na środkach prowizorycznych, naturalnie bez ciągników/

Bezpieczne przeprowadzenie artylerii będzie miało decydujące znaczenie dla kontynuowania natarcia i dlatego winna mieć ona pierwszeństwo w wykorzystaniu średnich ciężkich środków przeprowadzanych /ciężkie środki dla celów/

Do artylerii dywizji musi brać bezpośredni udział w układowaniu uproszczonej tabeli przeprowadzenia i wycofania z niej, dotyczącej artylerii muszą zostać niezwłocznie przesyłane bezpośrednio do poszczególnych jednostek artylerii, aby jak najwcześniej czasu

na rozpoznanie drogi do punktów przeprowadzenia i na samą przeprawę.

Przesunięcie artylerii w czasie walki planowane będą przez sztab dywizji tylko dla dywizyjnej grupy a rejon jej przemieszczonych stanowisk musza być podane do dowód pułkowych grup jako rejon kwateronów.

Dowodzenie artylerią na szczeblu dywizji będzie po zakończeniu artyleryjskiego przygotowania, w poważnym i stopniu zdecentralizowane. W związku z tym, grupa dywizyjna winna być odpowiednio silna, aby dla dywizji mógł skutecznie oddziaływać na walkę obu czołowych pułków. Można przyjąć, że składy grup przy forsowaniu z marszu będą w podobnej sile jak przy natarciu na obronę dotychczas zorganizowaną a więc:

- pułkowe grupy pierwszego rzutu - 3-4 dyony
- grupa dywizyjna także 3-4 dyony.

Wskazując z tego wynika wzmocnienie dywizji wynosić będzie 6-9 dyonów co jest częstym zdarzeniem w pościgu w sferze operacyjnej obrony nieprzyjaciela.

Wnioski:

Rozważając, użycie artylerii w natarciu połączone z forsowaniem rzeki charakteryzuje:

- a/ Duże znaczenie dzieła strzelających ogniem na wprost.
- b/ Konieczność dużego nasycenia bronią przeciwpancerną oddziałów przeprowadzających się w pierwszym rzucie.
- c/ Konieczność zorganizowania obrony przeciwpancernej pierwszego rzutu przez dzieła rozmieszczone na wczesnym brzoju.
- d/ Duże znaczenie uniejętnie stosowanych zasieków dywizyjnych tak dla zadymiania samych przepraw jak również dla oślepienia obserwacji npla.
- e/ Ogromne znaczenie sprawnego zwalczania artylerii npla szczególnie w okresie przepraw czołowych rzutów przez rzekę.

W poście natarcia dywizji może mieć częste miejsce stosowanie dwóch systemów wsparcia? głównym kierunkiem w kierunku ogniom, na kierunku drugorzędym KZO.

g/ Mechanizm przoprawy znacznie komplikuje przesunięcie artylerii
w toku natarcia.

Ź R Ő D Ő

I. Regulaminy

1. T.R.W.B.P. część I
2. Instrukcja Forsowania Rzecz.

II. S K R Y P T Y

1. Natarcie KA z forsowaniem przeszłości wojny. Wyd.
A.S.G. 1951/52 r.
2. Natarcie DP z forsowaniem przeszłości wojny.
Wyd. A.S.G. 1951/52 r.

III. L I T E R A T U R A

1. Bulletin z 1/2 1949 r. "Artyleryjskie wsparcie
forsowania rzeki"

0 1 w 165 e z.

na 23 str. 1 czy na 18 ark.

Egz.Nr.1-2 Sztab Gen. Z kł. I i XI.

Egz.Nr.3-4 A.W.P.

Egz.Nr. 5 W.L.P.

Egz.Nr.6-7 Archiwum.

Egz.Nr.8-165 Biblioteka Wojna.

Wykonanie nr. SŁOCHOŃSKI

Druk KOWALSKI W. Nr.ks 1125 / 1952.

Dnia 30.04.1952 r.

